

არაოფიციალური თარგმანი

სტრასბურგი, 2013 წლის 15 ნოემბერი

ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭო (CCJE)

დასკვნა #16 (2013)

ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის საყურადღებოდ

მოსამართლეებსა და ადვოკატებს შორის
ურთიერთობის შესახებ

მიღებულია CCJE-ს მე-14 სხდომაზე
(სტრასბურგი, 2013 წლის 13-15 ნოემბერი)

I. შესავალი

1. მინისტრთა კომიტეტის ტექნიკური დავალების შესაბამისად ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭომ (CCJE) 2013 წლისათვის მოამზადა დასკვნა მოსამართლეებსა და ადვოკატებს შორის ურთიერთობის შესახებ, რომლის მიზანია მართლმსაჯულების ხარისხისა და ეფექტურობის გაუმჯობესება.

2. დასკვნა მომზადებულია CCJE-ს უკვე არსებული დასკვნებისა და ევროპის საბჭოს შესაბამისი ინსტრუმენტების საფუძველზე, კერძოდ: „მოსამართლეთა წესდების ევროპული ქარტია“ (1998), „მოსამართლეთა დიდი ქარტია“ (2010) და მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია წევრ სახელმწიფოთა მიმართ CM/Rec (2010)12 მოსამართლეთა დამოუკიდებლობის, ეფექტიანობისა და მოვალეობების შესახებ. წინამდებარე დასკვნა ასევე ითვალისწინებს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ძირითად პრინციპებს სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობის შესახებ (1985), გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ძირითად პრინციპებს ადვოკატთა როლის შესახებ (1990), ბანგალორის პრინციპებს მოსამართლეთა ქცევის შესახებ (2002), და სასამართლო ერთიანობის ჯგუფის კომენტარებს ბანგალორის პრინციპებთან დაკავშირებით (2007). გარდა ამისა, წინამდებარე დასკვნა ეფუძნება ევროპის ადვოკატთა ასოციაციების და სამართლის საზოგადოებების საბჭოს (CCBE) შრომებს, კერძოდ, ევროპის ადვოკატთა ქცევის კოდექსს (1998, 2002 და 2006 წლების შესწორებებით) და ევროპული იურიდიული პროფესიის ძირითადი პრინციპების ქარტიას (2006).

დასკვნა ითვალისწინებს წევრი სახელმწიფოების მიერ შევსებულ კითხვარში ასახულ ინფორმაციას და სამეცნიერო ექსპერტის ქ-ნ ნატალი ფრისეროს (საფრანგეთი) მიერ მომზადებულ ანგარიშს, ასევე, CCJE-სა და პარიზის ადვოკატთა ასოციაციის მიერ ერთობლივად ორგანიზებული 2012 წლის 7 ნოემბრის პარიზის კონფერენციისა და CCJE-ს, იტალიის უმაღლესი სასამართლოს საბჭოსა და იტალიის ადვოკატთა ეროვნული საბჭოს მიერ 2013 წლის 13 ივნისის რომის კონფერენციის შედეგებს.

წინამდებარე დასკვნის მომზადების პროცესში CCJE-მ ასევე კონსულტაციები გაიარა CCBE-სთან.

II. მოსამართლეთა და ადვოკატთა როლები მართლმსაჯულების აღსრულებისას

3. სახელმწიფოებმა, რომლებიც კანონის უზენაესობას ემყარებიან, იმგვარად უნდა უზრუნველყონ თავიანთი სასამართლო სისტემების ორგანიზება, რომ გარანტირებული იყოს კანონის უზენაესობის, და ფუნდამენტური უფლებებისა და თავისუფლების პატივისცემა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციისა (შემდგომში „კონვენცია“) და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს (შემდგომში „სასამართლო“) პრეცედენტული სამართლის მოთხოვნების გათვალისწინება. როგორც მოსამართლეები, ასევე ადვოკატები უაღრესად მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ ზემოაღნიშნული მიზნების ეფექტურად შესრულების საქმეში.

CCJE-მ უკვე არაერთგის ისაუბრა მართლმსაჯულების სათანადოდ აღსრულებაში მონაწილე სხვადასხვა მხარის ურთიერთთანამშრომლობისა და ამ სუბიექტების ინტერაქციის უმნიშვნელოვანესი როლის შესახებ. კერძოდ, მე-12 დასკვნის მე-10

პუნქტში (2009) CCJE-ი ხაზს უსვამს, რომ მართლმსაჯულების პროცესში მონაწილე ყველაპროფესიონალის მიერ საერთო სამართლებრივი პრინციპებისა და ეთიკური ღირებულებების გაზიარებას უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება მართლმსაჯულების სათანადოდ აღსრულების საქმეში.

4. მოსამართლეები და ადვოკატები სხვადასხვა როლს თამაშობენ სასამართლო პროცესში, მაგრამ ორივე პროფესიის წვლილი აუცილებელია, რათა კანონის მოთხოვნების დაცვით სამართლიანი და ეფექტური გადაწყვეტილება იყოს მიღებული ყოველ სასამართლო პროცესთან დაკავშირებით.

5. სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობის შესახებ გაერთიანებული ერების ძირითადი პრინციპების მე-2 პუნქტში ნათქვამია, რომ სასამართლო ხელისუფლება მისთვის განსახილველად გადაცემულ საქმეებს წყვეტს მიუკერძოებლად, ფაქტების საფუძველზე და კანონის შესაბამისად, ნებისმიერი მხარის, ან ნებისმიერი მიზეზით განხორციელებული არამართლზომიერი პირდაპირი ან არაპირდაპირი ზეგავლენის, ყოველგვარი შეზღუდვის, იძულების, ზეწოლის, მუქარის თუ ჩარევის გარეშე. ამავე დოკუმენტის მე-6 პუნქტში აღნიშნულია, რომ სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობის პრინციპი სასამართლო ხელისუფლებას ანიჭებს უფლებამოსილებას, და მოითხოვს ამ უკანასკნელისაგან უზრუნველყოს სასამართლო პროცესების სამართლიანად ჩატარება და მხარეთა უფლებების პატივისცემა.

CCJE თავის დასკვნაში №1 (2001) ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობა არ გახლავთ მოსამართლეთა პრეროგატივა ან პრივილეგია, მაგრამ ეს არის კანონის უზენაესობის წინაპირობა და გარანტია მათთვის, ვინც ეძიებს და მოეღოს სამართალს.

6. ადვოკატებმა მათზე დაკისრებული პროფესიული მოვალეობების ფარგლებში, რაც კლიენტების უფლებების და ინტერესების დაცვას გულისხმობს, მნიშვნელოვანი როლი უნდა შეასრულონ მართლმსაჯულების სამართლიანად აღსრულების საქმეში. ევროპული იურიდიული პროფესიის ძირითადი პრინციპების ქარტიასთან დაკავშირებით CCBE-ს კომენტარების მე-6 პუნქტში ადვოკატის როლი შემდეგნაირად არის განსაზღვრული: *"ადვოკატის როლი, რომელიც ასრულებს ფიზიკურ პირის, კორპორაციის თუ სახელმწიფოს დავალებას, მდგომარეობს შემდეგში: იყოს კლიენტს სანდო მრჩეველი და წარმომადგენელი, პროფესიონალი, რომელსაც პატივს სცემს მესამე მხარე, და სამართლიანი მართლმსაჯულების აღსრულების შეუცვლელი მონაწილე. ყველა ზემოაღნიშნული ელემენტის გაერთიანებით, ადვოკატი, რომელიც ერთგულად ემსახურება საკუთარი კლიენტის ინტერესებს და იცავს კლიენტის უფლებებს, ასევე ასრულებს ადვოკატის ფუნქციებს საზოგადოებაში, რაც მდგომარეობს კონფლიქტების თავიდან აცილებაში, სამოქალაქო, საჯარო ან სისხლის სამართლის აღიარებული პრინციპების შესაბამისად და, ასევე, უფლებებისა და ინტერესების გათვალისწინებით კონფლიქტების მოგვარებაში, კანონის შემდგომ განვითარებაში, თავისუფლების, სამართლიანობისა და კანონის უზენაესობის დაცვაში."* როგორც CCBE-ს ევროპის ადვოკატთა ქცევის კოდექსს 1.1 პუნქტში არის მითითებული, ადვოკატის

პროფესიული ფუნქციისადმი პატივისცემა კანონის უზენაესობისა და საზოგადოებაში დემოკრატიის არსებობისათვის აუცილებელი პირობაა. ადვოკატთა როლის შესახებ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ძირითად პრინციპებში ნათქვამია, რომ ადამიანის ისეთი ფუნდამენტალური უფლებებისა და თავისუფლებების ადეკვატური დაცვა, როგორცაა ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული ან სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებები, რაც ყველა ადამიანის პრეროგატივაა, მოითხოვს, რომ ყველა პირისათვის ხელმისაწვდომი იყოს ის იურიდიული მომსახურება, რომელსაც დამოუკიდებელი იურიდიული პროფესია ითვალისწინებს. მე-12 პრინციპი ადგენს, რომ ადვოკატი, როგორც მართლმსაჯულების აღსრულების პასუხისმგებელი წარმომადგენელი, ვალდებულია ნებისმიერ დროს დაიცვას საკუთარი პროფესიისადმი პატივისცემა და ღირსება.

7. მოსამართლეები და ადვოკატები დამოუკიდებელნი უნდა იყონ საკუთარი მოვალეობების შესრულებისას. ისინი, ასევე, ერთმანეთისგან დამოუკიდებელნი უნდა იყონ. ამგვარი დამოუკიდებლობის აუცილებლობა ასახულია ამ პროფესიების წესდებებსა და ეთიკურ პრინციპებში. CCJE თვლის, რომ ასეთი დამოუკიდებლობა მართლმსაჯულების ჯეროვნად ფუნქციონირებისათვის სასიცოცხლო მნიშვნელობისაა.

CCJE კიდევ ერთხელ უსვამს ხაზს თავისი რეკომენდაციის CM/Rec(2010)12“ მე-7 პუნქტს, რომელშიც ნათქვამია, რომ მოსამართლეთა დამოუკიდებლობა გარანტირებული უნდა იყოს უმაღლეს სამართლებრივ დონეზე. ადვოკატთა დამოუკიდებლობაც ანალოგიურად უნდა იყოს გარანტირებული.

8. CCJE ასევე თავისი რეკომენდაცია CM/Rec(2010)12-ის მე-12 პუნქტზე ამახვილებს ყურადღებას, რომელშიც ნათქვამია, რომ დამოუკიდებლობისათვის ზიანის მიყენების გარეშე, მოსამართლეებმა და სასამართლო ხელისუფლებამ კონსტრუქციული სამუშაო ურთიერთობა უნდა შეინარჩუნონ როგორც იმ დაწესებულებებსა და საჯარო ხელისუფლებასთან, რომლებიც სასამართლოების მართვასა და ადმინისტრირებაში მონაწილეობენ, ასევე, ყველა იმ პროფესიონალთან, რომელთა ამოცანებიც მოსამართლეთა საქმიანობას უკავშირდება, და ამით ხელი შეუწყონ მართლმსაჯულების ეფექტურ და ქმედით აღსრულებას. ანალოგიურად, კონსტრუქციული ურთიერთობები აუცილებელია საქმის წარმოების პროცესშიც, რათა მიღებული იქნას სამართლიანი და ეფექტური გადაწყვეტილებები სასამართლო პროცესთან მიმართებაში.

9. შეიძლება გამოვყოთ მოსამართლეთა და ადვოკატთა შორის ურთიერთობის ორი სფერო:

- ერთის მხრივ, ეს არის ურთიერთობები მოსამართლეებსა და ადვოკატებს შორის, რომლებიც თითოეული სახელმწიფოს პროცესუალური საპროცესო პრინციპებისა და წესებისაგან გამომდინარეობენ, რაც უშუალო ზეგავლენას ახდენს სამართალწარმოების ეფექტურობასა და ხარისხზე. სასამართლო გადაწყვეტილებების შესახებ №11 დასკვნის (2008) რეკომენდაციების ნაწილში CCJE

აღნიშნავს, რომ სასამართლო გადაწყვეტილებების სტანდარტის ხარისხი სასამართლო სისტემის მრავალი მონაწილის ურთიერთქმედების შედეგი უნდა იყოს;

- მეორეს მხრივ, ეს არის ურთიერთობა, რომელიც მოსამართლეთა და ადვოკატთა პროფესიული ქცევიდან გამომდინარეობს, და რომელიცორივე მხარის როლებისადმი პატივისცემას მოითხოვს და მოსამართლეებსა და ადვოკატებს შორის კონსტრუქციულ დიალოგს გულისხმობს.

III. სამართალწარმოების პროცესში პროცესუალური ურთიერთობის, დიალოგისა და კომუნიკაციის გაუმჯობესება

10. მოსამართლეებს და ადვოკატებს საერთო ფუნდამენტური ვალდებულებები გააჩნიათ, კერძოდ კი, დაიცვან სამართლიანი სამართალწარმოების პროცესუალური ნორმები და პრინციპები.

CCJE-ს მიაჩნია, რომ მოსამართლეთა და ადვოკატთა შორის კონსტრუქციული ურთიერთობები ხელს შეუწყობენ სამართალწარმოების ხარისხისა და ეფექტურობის გაუმჯობესებას. აღნიშნული ასევე ხელს შეუწყობს მხარეთა მოთხოვნების დაკმაყოფილებას: მომჩივან მხარეებს მოლოდინი ავთ, რომ მათი და მათი ადვოკატების პოზიცია მოსმენილი იქნება სასამართლოს მიერ; ისინი ასევე მოელიან, რომ მოსამართლეები და ადვოკატები ერთობლივად წვლილს შეიტანენ მათი საქმის კანონის შესაბამისად და გონივრულ ვადაში სამართლიანად გადაწყვეტის საქმეში.

11. თუმცა, სასამართლო პროცესის ეფექტურობა და ხარისხი, უპირველეს ყოვლისა დამოკიდებულია ადეკვატურ პროცესუალურ კანონმდებლობაზე და სამოქალაქო, სისხლის სამართლისა და ადმინისტრაციულ საქმეებთან მიმართებაში სამართალწარმოების ძირითადი ასპექტების შესახებ რეგულაციებზე. კონვენციის მე-6 მუხლის თანახმად, სახელმწიფოებმა უნდა შეიმუშაონ მსგავსი დებულებები. აღნიშნული დებულებების მომზადების პროცესში კონსულტაციები უნდა ჩატარდეს მოსამართლეებთან და ადვოკატებთან, მაგრამ ამ კონსულტაციების ამოსავალი წერტილი უნდა იყოს არა ამ ორი პროფესიის ინტერესების, არამედ სამართლიანი მართლმსაჯულების ინტერესების გათვალისწინა. ასევე, მნიშვნელოვანია კონსულტაციების ჩატარება სასამართლოს მომსახურეობებით მოსარგებლებთან. გარდა ამისა, არსებითია აღნიშნული პროცედურული საფუძვლების რეგულარულად შეაფასება და საჭიროებისამებრ განახლება, და, ასევე, მოსამართლეების, ადვოკატებისა და სასამართლოს მომხმარებელთა ჩართულობა ამ პროცესში.

12. CCJE მიიჩნევს, რომ ამგვარმა კანონმდებლობამ მოსამართლეები უნდა უზრუნველყოს ეფექტური საპროცესო ინსტრუმენტებით სამართლიანი სასამართლოს პრინციპების განსახორციელებლად, და კანონმდებლობა გაუმართლებელი დაყოვნებების ან სამართალწარმოების უკანონოდ გაჭიანურების პრევენციას უნდა უზრუნველყოფდეს. ასეთი კანონმდებლობა უნდა იყოს საკმაოდ მკაცრი, და იგი მკაფიო და სამართლიანი ვადებს უნდა ადგენდეს, მაგრამ ამავდროულად, ვადების თვალსაზრისით გარკვეული მოქნილობის შესაძლებლობასაც უნდა იძლეოდეს.

13. საპროცესო წესები სამართლებრივი დავების მოგვარების მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტია. საპროცესო წესების მიხედვით განსაზღვრება მოსამართლეთა და ადვოკატთა შესაბამისი როლები. აუცილებელია, რომ როგორც მოსამართლეებმა, ასევე ადვოკატებმა კარგად იცოდნენ აღნიშნული წესები, საქმის სამართლიანად და დროულად გადაწყვეტის ინტერესებიდან გამომდინარე.

14. ინსტიტუციონალურ დონეზე შეთანხმებული სახელმძღვანელო პრინციპები შესაძლოა ასევე სასარგებლო იყოს თანამშრომლობისა და დიალოგის წასახალისებლად. CCJE თვლის, რომ სასამართლომ უნდა წახალისოს კარგი პრაქტიკის ჩამოყალიბება სასამართლოებსა და ადვოკატებს შორის შეთანხმების მიღწევის შედეგად. სამართალწარმოების ორგანიზაციასა და განხორციელებასთან დაკავშირებული შეთანხმებები მრავალ სასამართლო სისტემაში ჩამოყალიბდა სრულიად სხვადასხვა ფორმით¹. CCJE კიდევ ერთხელ ადასტურებს, რომ მსგავსი საპროცესო შეთანხმებები უნდა შეესაბამებოდეს პროცესუალურ კანონმდებლობას და გასაჯაროვდეს, რათა უზრუნველყოს გამჭვირვალობა ადვოკატებისა და მომჩივანი მხარეებისათვის.

15. პრაქტიკაში, საპროცესო წესები, იქნება ეს სამოქალაქო, სისხლის სამართლის თუ ადმინისტრაციულ საქმეებთან დაკავშირებული წესები, ხშირად კომპლექსური ხასიათისაა და სხვადასხვა პროცესუალურ ეტაპსა და შუალედური გასაჩივრების საშუალებას ითვალისწინებენ. აღნიშნულმა შეიძლება გაუმართლებელი დაყოვნებები გამოიწვიოს და დაკავშირებული იყოს დიდ ხარჯებთან როგორც მხარეებისთვის, ასევე ზოგადად საზოგადოებისათვის. CCJE მტკიცედ უჭერს მხარს იმ ძალისხმევას, რომელიც მიმართულია წევრ სახელმწიფოებში არსებული საპროცესო წესების ანალიზსა და შეფასებაზე, ხოლო საჭიროების შემთხვევაში, უფრო გამჭვირვალე და ადეკვატური წესების შემუშავებაზე.

მოსამართლეების და ადვოკატების მიერ საერთაშორისო გამოცდილების გაზიარებამ ხელი უნდა შეუწყოს "საუკეთესო პრაქტიკის" განვითარებას პროცესუალურ ფარგლებში. თუმცა, გათვალისწინებულ უნდა იქნას ქვეყნების სხვადასხვა სოციალური და სამართლებრივი ტრადიციებიც.

16. პროცესუალური და მატერიალური კანონმდებლობის შესახებ ინფორმაცია, ასევე პრეცედენტული სამართლის საეტაპო გადაწყვეტილებები, შეძლებისდაგვარად თანაბრად ხელმისაწვდომი უნდა იყოს როგორც მოსამართლეების, ასევე ადვოკატებისათვის. CCJE დაიმოწმებს დასკვნა №14-ის (2011) 24-ე პუნქტს, რომელშიც ნათქვამია, რომ სასამართლომ უნდა შექმნას პრეცედენტული სამართალი, ან თუნდაც მიიღოს საეტაპო გადაწყვეტილებები, რომლებიც ხელმისაწვდომი იქნება ინტერნეტით: i) უფასოდ, ii) ადვილად ხელმისაწვდომი ფორმით და iii) პერსონალური მონაცემების დაცვის საჭიროების გათვალისწინებით.

17. მოსამართლეებმა და ადვოკატებმა უნდა ითანამშრომლონ მხარეთა მოთხოვნების დასაკმაყოფილებლად. ამ მიზნით, CCJE თვლის, რომ მნიშვნელოვანია დაგეგმილი სასამართლო განხილვებისა და პროცედურული კალენდრების შექმნა, რათა, მხარეთა

¹ იხილეთ CEPEJ კვლევების №16, კონტრაქტუალიზაცია და სასამართლო პროცესი ევროპაში.

ინტერესების დაცვით მოხდეს მოსამართლეთა და ადვოკატთა შორის ეფექტური თანამშრომლობის ხელშეწყობა. გარდა ამისა, მოსამართლეებმა და ადვოკატებმა უნდა ითანამშრომლონ საქმის მორიგების გზით გადაწყვეტის ხელშეწყობის მიზნით, მხარეთა ინტერესების გათვალისწინებით. დასკვნა №6-ში (2004) CCJE რეკომენდაციას უწევს საქმის მორიგების გზით გადასაწყვეტად მექანიზმების შემუშავებას. ერთობლივი ტრენინგების საშუალებით შესაძლებელია მოსამართლეთა და ადვოკატთა შესაბამისი როლების შესახებ ცნობიერების ამაღლება შერიგების ან მედიაციის გზით დავების გადაწყვეტის სფეროში.

18. სამართალწარმოების სისწრაფისა და ეფექტურობის უზრუნველსაყოფად აუცილებელია სასამართლოებსა და ადვოკატებს შორის სწორი კომუნიკაციის ჩამოყალიბება. CCJE თვლის, რომ სახელმწიფოებმა უნდა დანერგონ ისეთი სისტემები, რომლებიც ხელს შეუწყობენ კომპიუტერულ კომუნიკაციას სასამართლოსა და ადვოკატებს შორის, რაც გააუმჯობესებს ადვოკატებისათვის მისაწვდომ სერვისებს და საშუალებას მისცემს მათ მარტივად ჩაატარონ კონსულტაციები საქმეთა განხილვის მიმდინარეობასთან დაკავშირებით. მე-14 დასკვნაში (2011) "მართლმსაჯულება და საინფორმაციო ტექნოლოგიები", CCJE აღნიშნავს, რომ საინფორმაციო ტექნოლოგიები ცენტრალურ როლს თამაშობენ როგორც მოსამართლეების, ადვოკატებისა და მართლმსაჯულების სისტემის მონაწილე სხვა მხარეებისათვის, ასევე საზოგადოებისა და მედიისათვის ინფორმაციის მიწოდების საქმეში.

IV. ერთმანეთის როლის პატივისცემისა და ურთიერთგაგების ხელშეწყობა - ეთიკური პრინციპები

19. მოსამართლეებს და ადვოკატებს საკუთარი ეთიკური პრინციპები გააჩნიათ. თუმცა, რამდენიმე ეთიკური პრინციპები საერთოა როგორც მოსამართლეების, აგრეთვე ადვოკატებისათვის; მაგალითად, კანონმდებლობის დაცვა, პროფესიული საიდუმლოება, კეთილსინდისიერება და ღირსება, მომჩივანი მხარეების პატივისცემა, კომპეტენტურობა, სამართლიანობა და ურთიერთპატივისცემა.

20. მოსამართლეებისა და ადვოკატების ეთიკური პრინციპები ასევე უნდა განიხილავდეს ურთიერთობებს ამ ორ პროფესიას შორის.

მოსამართლეებთან დაკავშირებით, CCJE-ს დასკვნა №3-ის (2002) 23-ე პუნქტში აღნიშნულია, რომ მოსამართლეები სათანადო ყურადღებას უნდა უთმობდნენ ყველა პირს (მაგალითად, მხარეებს, მოწმეებს, ადვოკატებს) და მათ არ უნდა განასხვავონ ისინი ერთმანეთისაგან არამართლზომიერ საფუძველზე, რაც შეუთავსებელი იქნება მოსამართლეების მიერ მათზე დაკისრებული ფუნქციების სათანადოდ შესრულებასთან. ბანგალორის პრინციპების 5.3 პუნქტში ნათქვამია, რომ მოსამართლე ვალდებულია ისე განახორციელოს თავისი სამოსამართლო ფუნქციები, რომ სათანადო ყურადღება დაუთმოს ყველა პირს - მხარეს, მოწმეს, ადვოკატს, სასამართლოს თანამშრომელსა თუ სასამართლოს კოლეგებს ყოველგვარი დიფერენციაციის გარეშე ისეთ საფუძველზე, რომელსაც არსებითი მნიშვნელობა არ აქვს სამოსამართლო ფუნქციების ჯეროვნად შესასრულებლად. მოსამართლემ ყველა

საქმის განხილვის პროცესში უნდა უზრუნველყოს სასამართლო დარბაზში წესრიგისა და ღირსების დაცვა და იყოს მომთმენი, ღირსეული და თავაზიანი მხარეების, ნაფიცი მსაჯულების, მოწმეების, ადვოკატებისა და სხვა პირთა მიმართ, რომლებთანაც მოსამართლეს ოფიციალურ რანგში უწევს ურთიერთობა.

ადვოკატებთან მიმართებაში CCBE-ს ევროპის ადვოკატთა ქცევის კოდექსის 4.1, 4.2, 4.3 და 4.4 პუნქტები შემდეგ პრინციპებს ასახელებენ: ადვოკატი, რომელიც მონაწილეობას იღებს საქმის განხილვაში, ან წარსდგება სასამართლოს ან ტრიბუნალის წინაშე, უნდა იცავდეს ქცევის იმ წესებს, რომელიც მოცემულ სასამართლოში ან ტრიბუნალში მოქმედებს. ადვოკატი ყოველთვის სათანადო ყურადღებას უნდა აქცევდეს სასამართლო პროცესის სამართლიანად წარმართვას. ადვოკატმა ღირსეულად და უშიშრად უნდა დაიცვას კლიენტის ინტერესები, განურჩევლად ადვოკატის საკუთარი ინტერესებისა და ნებისმიერი შედეგისა მის ან ნებისმიერი სხვა პირის მიმართ, თუმცა იმავდროულად, ადვოკატმა უნდა შეინარჩუნოს პატივისცემა და თავაზიანობის სასამართლოსადმი. ადვოკატმა შეგნებულად არასოდეს არ უნდა მიაწოდოს სასამართლოს ცრუ ან შეცდომაში შემყვანი ინფორმაცია.

21. CCJE მიიჩნევს, რომ მოსამართლეებსა და ადვოკატებს შორის ურთიერთობა უნდა ეფუძნებოდეს ერთმანეთის როლისადმი ურთიერთგაგებას, ურთიერთპატივისცემისა და დამოუკიდებლობას ერთმანეთთან მიმართებაში.

შესაბამისად, CCJE თვლის, რომ აუცილებელია მოსამართლეებსა და ადვოკატებს შორის დიალოგის და ინფორმაციის გაცვლის ხელშეწყობა ეროვნულ და ევროპის ინსტიტუციონალურ დონეზე. გათვალისწინებული უნდა იქნას როგორც მოსამართლეების, ასევე ადვოკატების ეთიკური პრინციპები. აღნიშნულთან დაკავშირებით, CCJE მოუწოდებს ისეთი საერთო ეთიკური პრინციპების იდენტიფიცირებისკენ, როგორებიცაა: დამოუკიდებლობისა და კანონის უზენაესობის დაცვის ვალდებულება, თანამშრომლობა მართლმსაჯულების სწრაფი და სამართლიანი აღსრულების მიზნით, და უწყვეტი პროფესიული გადამზადება. როგორც მოსამართლეების, ასევე ადვოკატების პროფესიული ასოციაციები და დამოუკიდებელი მმართველობის ორგანოები პასუხისმგებელი უნდა იყონ აღნიშნული პროცესების მიმდინარეობაზე.

22. მოსამართლეებისა და ადვოკატებისათვის გამართული სასწავლო კონფერენციების პროცესში განხილული უნდა იყოს ისეთი საკითხები, როგორიცაა: მოსამართლეებისა და ადვოკატების როლები და ურთიერთობები დავების სამართლიანად და ეფექტურად გადაწყვეტის ხელშეწყობის კონტექსტში, და ორივე მხარის დამოუკიდებლობისადმი პატივისცემის უზრუნველყოფა. CCJE დაიმოწმებს დასკვნა №12-ის (2009) მე-10 პუნქტს, რომელშიც ხაზგასმულია, რომ საჭიროების შემთხვევაში მიზანშეწონილია ჩატარდეს მოსამართლეების, პროკურორებისა და ადვოკატების ერთობლივი ტრენინგები საერთო ინტერესების ფარგლებში არსებულ თემებზე, რაც ხელს შეუწყობს მართლმსაჯულების ხარისხის გაუმჯობესებას.

23. ევროპის საბჭოს წევრ სახელმწიფოებში მოსამართლეების დანიშვნა სხვადასხვა ფორმით ხორციელდება. CCJE-ი ყურადღებას ამახვილებს CEPEJ-ის ანგარიშის "ევროპული სასამართლო სისტემების შეფასება" (2012 წლის გამოცემა) ნაწილზე 11.1.

მთელ რიგ ქვეყნებში მოსამართლეებს გამოცდილი იურისტების რიგებიდან ირჩევენ. სხვა ქვეყნებში მოსამართლეებისა და ადვოკატების კარიერა ერთმანეთისაგან განსხვავებულია. აღნიშნულ ქვეყნებში ორ პროფესიას შორის ურთიერთგაგების ჩამოყალიბების ხელშეწყობა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია. ამგვარი გაგების სტიმულირების ერთ-ერთი შესაძლო გზაა სტაჟირების პრაქტიკის დანერგვა, რომლის ფარგლებშიც სტაჟიორი მოსამართლეები იურიდიულ ფირმებში გაივლიან სტაჟირებას, ხოლო სტაჟიორი ადვოკატები, კი სასამართლოებში. მსგავსი პრაქტიკის დანერგვის შემთხვევაში მნიშვნელოვანია გარანტირებული იყოს სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა, სტაჟირება კი გამჭვირვალედ უნდა იყოს ორგანიზებული.

24. მოსამართლეებსა და ადვოკატებს შორის ურთიერთობები ყოველთვის უნდა იცავდეს სასამართლოს მიუკერძოებლობას. მოსამართლეები და ადვოკატები სრულად უნდა აცნობიერებდნენ ზემოაღნიშნულს და სასამართლოს მიუკერძოებლობა დაცული უნდა იყოს სათანადო პროცედურული და ეთიკური წესებით.

25. კონვენციის მე-10 მუხლის თანახმად მოსამართლეებსა და ადვოკატებს აქვთ გამოხატვის თავისუფლება.

მოსამართლეები ვალდებული არიან დაიცვან სასამართლო განხილვების კონფიდენციალურობა და თავიანთი მიუკერძოებლობა, რაც, სხვა დანარჩენთან ერთად, გულისხმობს იმას, რომ მათ თავი უნდა შეიკავონ კომენტარების გაკეთებისაგან საქმის წარმოებისა და იურისტების მუშაობის შესახებ.

ადვოკატთა გამოხატვის თავისუფლებასთან მიმართებაშიც არსებობს გარკვეული შეზღუდვები, რაც კონვენციის მე-10 მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული სასამართლო ხელისუფლების ავტორიტეტისა და მიუკერძოებლობის უზრუნველყოფას ისახავს მიზნად². CCBE-ს ევროპული იურიდიული პროფესიის ძირითადი პრინციპების ქარტიის (თ) და (ი) პრინციპები, კერძოდ კოლეგებისადმი პატივისცემისა და კანონის უზენაესობისა და სამართლიანი მართლმსაჯულების პატივისცემის პრინციპები მოითხოვენ კოლეგების, ინდივიდუალური მოსამართლეებისა და სასამართლო პროცედურებისა და გადაწყვეტილებების შეურაცხმყოფელი კრიტიკისაგან თავის შეკავებას.

V. რეკომენდაციები

CCJE კიდევ ერთხელ ადასტურებს, რომ „სასამართლო პროცესში მონაწილე ყველა სპეციალისტის მიერ საერთო სამართლებრივი პრინციპებისა და ეთიკური ღირებულებების გაზიარებას უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება მართლმსაჯულების სათანადოდ აღსრულების საქმეში“, და შემდეგ რეკომენდაციებს იძლევა:

I. CCJE-ს რეკომენდაციას იძლევა, რომ წევრმა სახელმწიფოებმა შესაბამისი პროცესუალური დებულებები შეიმუშაონ, რომლებიც მოსამართლეებისა და

² იხილეთ აგრეთვე ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია (ECHR) ნიკულა ვ. ფინეთი, 21 მარტი, 2002; ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია (ECHR) ამიხალაკიოაე ვ. მოლდოვა, 20 აპრილი 2004.

ადვოკატების საქმიანობას განსაზღვრავენ და მხარს დაუჭერენ მოსამართლეების მიერ სამართლიანი სასამართლოს პრინციპების განხორციელებას და მხარეთა მიერ საქმის განხილვის უკანონოდ გაჭიანურების ტაქტიკის პრევენციას. CCJE ასევე იძლევა რეკომენდაციას, რომ ამ დებულებების შემუშავების პროცესში კონსულტაციები გაიმართოს მოსამართლეებთან, ადვოკატებთან და სასამართლოს მომხმარებლებთან და რეგულარულად შეფასდეს აღნიშნული პროცედურული საფუძვლები.

II. CCJE მხარს უჭერს მოსამართლეების და ადვოკატების მიერ საერთაშორისო გამოცდილების გაზიარებას, რაც ხელს შეუწყობს "საუკეთესო პრაქტიკის" განვითარებას პროცესუალურ ასპექტებთან მიმართებაში სხვადასხვა ქვეყნების სოციალური და სამართლებრივი ტრადიციების გათვალისწინებით.

III. CCJE რეკომენდაციას იძლევა, რომ მოსამართლეებმა უზრუნველყონ საქმეების განხილვების მართვასთან დაკავშირებული მოსმენები შესაბამისი საპროცესო კანონმდებლობის მოთხოვნების გათვალისწინებით, და მხარეებთან კონსულტაციების გზით შემდეგ შეადგინონ პროცედურული კალენდრები, მაგალითად, დააკონკრეტონ პროცედურული ეტაპები, განსაზღვრონ გონივრული და შესაბამისი ვადები, და ჩამოაყალიბონ მტკიცებულებათა ზეპირი და წერილობითი წარდგინების წესები და ვადები.

IV. CCJE რეკომენდაციას იძლევა დამყარდეს სასამართლოებსა და ადვოკატებს შორის კომუნიკაციის არხები. მოსამართლეებსა და ადვოკატებს შორის კომუნიკაცია საქმის წარმოების ყველა ეტაპზე უნდა იყოს შესაძლებელი. CCJE-ს მიაჩნია, რომ სახელმწიფოებმა უნდა დანერგონ ისეთი სისტემები, რომლებიც გაამარტივებენ კომპიუტერულ კომუნიკაციის სასამართლოებსა და ადვოკატებს შორის.

V. მხარეთა მოთხოვნების დაკმაყოფილების მიზნით, CCJE რეკომენდაციას იძლევა მიღებულ იქნას ზომები დავების მორიგების გზით გადაწყვეტის ხელშეწყობის მიზნით. CCJE მიიჩნევს, რომ დავების მედიაციის ან მორიგების გზით გადაწყვეტის პროცესში მოსამართლეებისა და ადვოკატების როლების სწორი გაცნობიერება უაღრესად მნიშვნელოვანია აღნიშნული მიდგომის დანერგვისთვის, და ერთობლივი ტრენინგები უნდა ჩატარდეს მორიგების სხვადასხვა მექანიზმებთან დაკავშირებით.

VI. CCJE რეკომენდაციას იძლევა ხელი შეეწყოს დიალოგს და ინფორმაციის გაცვლას მოსამართლეებსა და ადვოკატებს შორის (ეროვნულ და საერთაშორისო) ინსტიტუციონალურ დონეზე ამ ორ პროფესიას შორის ურთიერთობის საკითხებთან დაკავშირებით; იმავდროულად, გათვალისწინებული უნდა იყოს როგორც მოსამართლეების, ასევე ადვოკატების ეთიკური პრინციპები. ასეთი დიალოგი ხელს შეუწყობს ამ ორი პროფესიის როლის უკეთ გაცნობიერებას და მოსამართლეებისა და ადვოკატების დამოუკიდებლობის პატივისცემას.

VII. CCJE-ს მიაჩნია, რომ მოსამართლეებისა და ადვოკატების ერთობლივი ტრენინგმა საერთო ინტერესების სფეროსთან დაკავშირებულ საკითხებზე შეიძლება მნიშვნელოვნად გააუმჯობესოს სამართალწარმოების ხარისხი და ეფექტურობა.